

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

**Informacja MEN na temat działań na rzecz
zapewnienia osobom niepełnosprawnym prawa do
edukacji na zasadach równych szans**

Posiedzenie Zespołu do spraw wykonania postanowień
ratyfikowanej przez Polskę Konwencji o prawach osób
niepełnosprawnych

Warszawa, 25 lutego 2015 r.

Regulacje prawne - Konwencja o Prawach Osób Niepełnosprawnych,
sporządzona w Nowym Jorku 13 grudnia 2006 r.
(Dz. U. z 2012 r. poz. 1169)

Państwa Strony uznają prawo osób niepełnosprawnych do edukacji. W celu realizacji tego prawa bez dyskryminacji i na zasadach równych szans, Państwa Strony zapewnią **włączający system kształcenia** umożliwiający integrację na wszystkich poziomach edukacji i w kształceniu ustawicznym.
(art. 24 Konwencji)

Regulacje prawne - Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.)

Rodzice mają **prawo** do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniemami.

Rodzice mają **prawo** do zapewnienia dzieciom wychowania i nauczania moralnego i religijnego zgodnie ze swoimi przekonaniemami.

Rodzice mają **wolność wyboru** dla swoich dzieci szkół innych niż publiczne.

(art. 48 ust. 1, art. 53 ust. 3 i art. 70 ust. 3 Konstytucji)

Regulacje prawne - ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.)

System oświaty zapewnia w szczególności:

- realizację **prawa** każdego obywatela Rzeczypospolitej Polskiej do kształcenia się oraz prawa dzieci do wychowania i opieki odpowiednich do wieku i osiągniętego rozwoju
- **dostosowanie** treści, metod i organizacji nauczania do możliwości psychofizycznych uczniów, a także możliwość korzystania z pomocy psychologiczno-pedagogicznej i specjalnych form pracy dydaktycznej
- możliwość pobierania nauki **we wszystkich typach szkół** przez dzieci i młodzież niepełnosprawną, zgodnie z indywidualnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz predyspozycjami
- opiekę nad uczniami niepełnosprawnymi przez umożliwianie realizowania **indywidualizowanego procesu kształcenia, form i programów nauczania oraz zajęć rewalidacyjnych.**

Zapewnienie pomocy psychologiczno-pedagogicznej

System oświaty zapewnia **każdemu dziecku, w tym niepełnosprawnemu**, uczęszczającemu do przedszkola, szkoły lub placówki **wsparcie w rozwoju i pomoc psychologiczno-pedagogiczną**, stosownie do jego potrzeb rozwojowych i edukacyjnych.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana jest także **rodzicom uczniów oraz nauczycielom**, w formie porad, konsultacji, warsztatów i szkoleń.

Dyrektor szkoły organizując pomoc psychologiczno-pedagogiczną współpracuje w tym zakresie z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, w tym poradniami specjalistycznymi, rodzicami uczniów, placówkami doskonalenia nauczycieli, innymi przedszkolami, szkołami i placówkami, a także organizacjami pozarządowymi oraz innymi instytucjami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży.

Kształcenie uczniów niepełnosprawnych

Kształcenie uczniów niepełnosprawnych może być prowadzone w:

- przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych
- przedszkolach i szkołach lub oddziałach integracyjnych
- przedszkolach i szkołach lub oddziałach specjalnych
- innych formach wychowania przedszkolnego
- młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodkach wychowawczych, ośrodkach umożliwiających dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim, a także dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną z niepełnosprawnościami sprzężonymi realizację obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki.

Decyzję o wyborze formy i miejsca kształcenia podejmują rodzice dziecka.

Zapewnienie kształcenia specjalnego

Kształcenie specjalne zapewnia:

- **starosta** właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego w:
 - szkole specjalnej
 - ośrodku
 - szkole ponadgimnazjalnej
- **gmina** w:
 - przedszkolu, w tym specjalnym
 - szkole podstawowej lub gimnazjum - ogólnodostępnych lub integracyjnych.

Zapewnienie kształcenia specjalnego

Zgodnie z przepisami art. 5 ust. 7 ustawy o systemie oświaty, **organ prowadzący przedszkole, szkołę, placówkę odpowiada za jej działalność i do jego zadań należy w szczególności:**

- 1) zapewnienie warunków działania szkoły, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki
- 2) wykonywanie remontów obiektów szkolnych oraz zadań inwestycyjnych w tym zakresie
- 3) zapewnienie obsługi administracyjnej, finansowej oraz organizacyjnej szkoły lub placówki
- 4) wyposażenie szkoły w pomoce dydaktyczne i sprzęt niezbędny do pełnej realizacji programów nauczania, programów wychowawczych, przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów oraz wykonywania innych zadań statutowych.

Kadra wspierająca organizację kształcenia uczniów niepełnosprawnych

Nauczyciele i specjaliści

W szkołach ogólnodostępnych, za zgodą organu prowadzącego, można zatrudnić dodatkowo nauczycieli posiadających kwalifikacje w zakresie pedagogiki specjalnej, w celu współorganizowania kształcenia uczniów niepełnosprawnych.

Dyrektor przedszkola lub szkoły, uwzględniając indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne uczniów niepełnosprawnych, wskazuje zakres zadań nauczycieli zatrudnionych dodatkowo, zajęcia przez nich prowadzone oraz zajęcia w których nauczyciele ci uczestniczą.

Zajęcia rewalidacyjne oraz zajęcia z pomocy psychologiczno-pedagogicznej prowadzą nauczyciele/specjaliści posiadający odpowiednie kwalifikacje.

Kadra wspierająca organizację kształcenia uczniów niepełnosprawnych

Asystent nauczyciela i wychowawcy

Zgodnie z przepisami ustawy od 1 września 2014 roku dyrektorzy szkół podstawowych ogólnodostępnych, integracyjnych i specjalnych mają możliwość zatrudnienia asystenta nauczyciela prowadzącego zajęcia w klasach I-III oraz asystenta wychowawcy świetlicy.

Do zadań asystenta nauczyciela lub asystenta wychowawcy świetlicy należy **wspieranie nauczyciela lub osoby niebędącej nauczycielem** posiadającej przygotowanie uznane przez dyrektora szkoły za odpowiednie do prowadzenia danych zajęć, prowadzących zajęcia dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze lub wspieranie wychowawcy świetlicy. Asystent wykonuje zadania wyłącznie pod kierunkiem nauczyciela lub osoby niebędącej nauczycielem.

Asystentowi **nie powierza się zadań określonych dla nauczycieli posiadających kwalifikacje z zakresu pedagogiki specjalnej** zatrudnianych dodatkowo w celu współorganizowania kształcenia integracyjnego oraz współorganizowania kształcenia uczniów niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie oraz zagrożonych niedostosowaniem społecznym.

Instytucje wspomagające przedszkola, szkoły i placówki w planowaniu i realizacji zadań związanych z kształceniem uczniów niepełnosprawnych

Współpraca z poradnią psychologiczno-pedagogiczną, w tym poradnią specjalistyczną

Profesjonalne wsparcie w rozwiązywaniu problemów edukacyjno-wychowawczych poprzez prowadzenie działań diagnostycznych, terapeutycznych, wydawanie opinii i orzeczeń, a także realizację działań profilaktycznych, oferowane jest w systemie oświaty przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne.

Odbiorcy usług poradni to zarówno dzieci – w wieku już od urodzenia, młodzież, rodzice, jak i nauczyciele.

Podstawa prawna:

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz. U. poz. 199).

Instytucje wspomagające przedszkola, szkoły i placówki w planowaniu i realizacji zadań związanych z kształceniem uczniów niepełnosprawnych

System kompleksowego wspomagania szkół

Ministerstwo Edukacji Narodowej przygotowało rozwiązania legislacyjne mające na celu stworzenie systemu kompleksowego wspomagania przedszkoli, szkół i placówek w oparciu o trzy rodzaje instytucji - placówki doskonalenia nauczycieli, poradnie psychologiczno-pedagogiczne oraz biblioteki pedagogiczne. Stosowanie nowych form wspomagania jest obecnie opcjonalne, od 1 stycznia 2016 r. będzie obowiązkowe.

Podstawa prawna - rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej:

- z dnia 19 listopada 2009 r. w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli (Dz. U. Nr 200, poz. 1537, z późn. zm.);
- z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz. U. poz. 199);
- z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych (Dz. U. poz. 369).

Instytucje wspomagające przedszkola, szkoły i placówki w planowaniu i realizacji zadań związanych z kształceniem uczniów niepełnosprawnych

Wsparcie ze strony specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych

Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze zobowiązane są do współpracy z przedszkolami i szkołami ogólnodostępnymi w zakresie diagnozowania i rozwiązywania problemów dydaktyczno-wychowawczych uczniów niepełnosprawnych uczęszczających do tych przedszkoli i szkół.

Podstawa prawna:

- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 maja 2011 r. w sprawie rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych, warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wysokości i zasad odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt ich dzieci w tych placówkach (Dz. U. Nr 109, poz. 631)
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz. U. z 2014 r. poz. 414).

Wspomaganie rozwoju i wsparcie edukacji małego dziecka (od chwili wykrycia niepełnosprawności do rozpoczęcia nauki w szkole)

Z analizy danych z lat 2008-2014 wynika, że rokrocznie zwiększa się liczba dzieci niepełnosprawnych objętych wczesnym wspomaganiem rozwoju w jednostkach systemu oświaty.

Stan liczbowy na dzień	Liczba dzieci objętych wczesnym wspomaganiem rozwoju											
	wiek dziecka											
	mniej niż 1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Razem
30.09.2008	194	474	748	1 323	1 971	2 635	3 096	2 109	790	520	486	14 346
30.09.2009	115	480	913	1 559	2 244	2 717	3 308	1 892	695	485	289	14 697
30.09.2010	164	614	1 112	2 005	2 704	3 121	3 083	1 644	476	258	168	15 349
30.09.2011	257	630	1 326	2 398	3 344	4 059	3 620	1 647	566	332	213	18 392
30.09.2012	283	724	1 390	2 836	4 032	4 738	4 679	1 991	590	415	313	21 991
30.09.2013	388	889	1 684	3 356	4 875	5 668	5 291	2 251	600	348	275	25 625
30.09.2014	395	934	1 948	3 936	5 961	6 868	6 486	2 560	566	290	191	30 171

Liczba dzieci niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego w przedszkolach

Zgodnie z danymi pozyskanymi z Systemu Informacji Oświatowej, w latach 2008 - 2014 nastąpił znaczący wzrost liczby dzieci niepełnosprawnych uczęszczających do publicznych przedszkoli ogólnodostępnych.

nazwa i typ jednostek	2008/2009		2009/2010		2010/2011		2011/2012		2012/2013		2013/2014		2014/2015	
	publiczne	niepubliczne	publiczne	niepubliczne	publiczne	niepubliczne	publiczne	niepubliczne	publiczne	niepubliczne	publiczne	niepubliczne	publiczne	niepubliczne
przedszkola ogólnodostępne	6 528	477	6 565	674	6 906	829	8 204	1 245	9 039	1 762	7812	2730	8600	3742
przedszkole ogólnodostępne z oddziałami integracyjnymi	1 554	14	2 218	93	2 711	195	3 357	231	3 651	334	5746	1141	5965	1444
przedszkole ogólnodostępne z oddziałami specjalnymi	482	7	632	61	673	59	691	111	710	119	724	233	702	304
przedszkola specjalne	1 565	391	1 607	456	1 757	655	2 030	812	2 257	962	1902	959	2111	1079
przedszkole integracyjne	2 119	230	2 550	241	2 136	289	2 069	411	2 182	519	4417	921	4561	1184
zespół wychowania przedszkolnego	0	0	0	4	3	3	3	5	4	10	4	8	1	13
punkt przedszkolny	3	4	26	50	39	91	43	219	41	519	58	779	60	1107
Razem	12 251	1 123	13 598	1 579	14 225	2 121	16 397	3 034	17 884	4 225	20663	6771	22000	8873

Liczba dzieci i młodzieży niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego w szkołach ogólnodostępnych

nazwa i typ jednostki	2008/2009		2012/2013		2013/2014		2014/2015	
	publiczna	niepełna o uprawnieniach szkół publicznej	publiczna	niepełna o uprawnieniach szkół publicznej	publiczna	niepełna o uprawnieniach szkół publicznej	publiczna	niepełna o uprawnieniach szkół publicznej
szkoła podstawowa	36 420	480	34 467	881	35530	1036	38091	1397
gimnazjum	23 986	266	21 874	474	21736	628	21736	721
zasadnicza szkoła zawodowa	1 918	39	2 318	63	2486	87	3005	112
liceum ogólnokształcące	3 066	151	2 993	224	3093	264	3219	330
liceum profilowane	806	8	221	3	105	1	0	0
technikum	1 084	7	1 539	24	1719	46	2093	62
liceum ogólnokształcące uzupełniające dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych	21	0	10	0	0	0	0	0
technikum uzupełniające dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych	17	0	17	0	9	0	0	0
szkoła policealna (ponadgimnazjalna)	206	1	84	19	85	10	50	3
sześćioletnia ogólnokształcąca szkoła muzyczna I stopnia	2	0	2	0	4	1	8	1
sześćioletnia szkoła muzyczna I stopnia	37	12	49	12	55	14	51	17
czteroletnia szkoła muzyczna I stopnia	36	14	38	3	37	5	39	5
sześćioletnia ogólnokształcąca szkoła muzyczna II stopnia	3	0	6	0	5	0	7	0
sześćioletnia szkoła muzyczna II stopnia	6	0	3	0	7	0	8	0
sześćioletnia ogólnokształcąca szkoła sztuk pięknych	7	0	11	1	16	0	19	2
czteroletnie liceum plastyczne	11	3	18	2	19	3	22	0
policealna szkoła artystyczna	0	1	0	15	0	19	0	22
razem	67 626	982	63 650	1 721	64906	2114	68348	2672

Liczba uczniów korzystających z pomocy psychologiczno-pedagogicznej

Z danych zawartych w Systemie Informacji Oświatowej (wg stanu na 31 marca 2014 r.) wynika, że poszczególnymi zajęciami z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej objętych jest 1 404 995 uczniów różnych typów szkół, tj. ok. 30%.

Typ szkoły	Liczba uczniów korzystających z zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej					razem
	dydaktyczno-wyównawczych	korekcyjno-kompensacyjnych	logopedycznych	socjo-terapeutycznych	innych terapeutycznych	
szkoła podstawowa	510 862	173 068	185 115	32 718	62 041	963 804
gimnazjum	246 728	50 058	11 870	18 837	27 612	355 105
zasadnicza szkoła zawodowa	9 765	2 748	1 356	2 486	2 899	19 254
liceum ogólnokształcące	21 053	2 557	431	1 648	3 680	29 369
liceum profilowane	417	24	23	25	44	533
technikum	28 085	2 869	279	1 620	3 645	36 498
technikum uzupełniające	33	4	28	3	2	70
szkoła policealna (ponadgimnazjalna)	138	24	37	114	49	362

Regulacje prawne zmiany przepisów prawa oświatowego w latach 2012 - 2015

rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2011 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. z 2012 r., poz. 7)

przepisy rozporządzenia przewidują zawody, w których kształcenie zarezerwowano tylko dla osób niepełnosprawnych:

- technik realizacji dźwięku, technik tyfloinformatyk – w przypadku osób niewidomych i słabowidzących
- technik masażysta, technik prac biurowych – w przypadku osób niewidomych i słabowidzących, kształcących się na poziomie technikum
- pracownik pomocniczy obsługi hotelowej – w przypadku osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim.

Regulacje prawne zmiany przepisów prawa oświatowego w latach 2012 – 2015

rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 stycznia 2012 r. w sprawie egzaminów eksternistycznych (Dz. U. poz. 188)

wprowadzono możliwość dostosowania warunków i formy przeprowadzania egzaminów eksternistycznych do potrzeb i możliwości osób niewidomych, słabowidzących, niesłyszących, słabosłyszących, z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją, z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim lub z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera.

Regulacje prawne zmiany przepisów prawa oświatowego w latach 2012 – 2015

Ministerstwo Edukacji Narodowej współpracowało z Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego nad opracowaniem nowego **rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz. U. poz. 131)**, w którym minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania określił standardy kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, uwzględniając moduł dotyczący przygotowanie do pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Działania Ministra Edukacji Narodowej - zmiany przepisów prawa oświatowego w latach 2012 – 2015

rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 kwietnia 2012 r. *zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli* (Dz. U. poz. 426),

w którym m.in. zostały doprecyzowane wymogi dotyczące kwalifikacji nauczycieli prowadzących zajęcia wczesnego wspomagania rozwoju dziecka.

Działania Ministra Edukacji Narodowej - zmiany przepisów prawa oświatowego w latach 2012 – 2015

rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. poz. 977, z późn.zm.)

- w podstawie programowej dla każdego etapu edukacyjnego uwzględnione zostały cele oraz treści nauczania w zakresie realizacji praw osób niepełnosprawnych
- zadaniem szkoły jest m.in. przekazanie podstawowego zasobu wiedzy na temat faktów, zasad, teorii i praktyki, w nauczanych przedmiotach oraz poszanowanie godności ucznia, zapewnienie mu przyjaznych, bezpiecznych i zdrowych warunków do nauki, rozwijanie samodzielności oraz odpowiedzialności za siebie i najbliższe otoczenie, jak również kształtowanie postawy warunkującej sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie.

Regulacje prawne zmiany przepisów prawa oświatowego w latach 2012 – 2015

rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2012 r. zmieniające rozporządzenia w sprawie:

- **warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz. U. poz. 982)**
- **warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach (Dz. U. poz. 981)**

wydłużenie wieku kształcenia uczniów niepełnosprawnych w szkołach ponadgimnazjalnych do końca roku szkolnego, w tym roku kalendarzowym, w którym uczeń 24 rok życia.

Regulacje prawne

zmiany przepisów prawa oświatowego w latach 2012 – 2015

- **rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 października 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli (Dz. U. poz. 1196)** - dostosowanie systemu doskonalenia nauczycieli do potrzeb przedszkoli, szkół i placówek tak, aby stał się on elementem spójnego, nowoczesnego i bardziej efektywnego systemu wspomagania przedszkoli, szkół i placówek, w skład którego weszły, obok placówek doskonalenia nauczycieli także poradnie psychologiczno-pedagogiczne oraz biblioteki pedagogiczne
- **rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz. U. poz. 199)** - wprowadzono regulacje umożliwiające dostosowanie systemu poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego do potrzeb przedszkoli, szkół i placówek tak, aby stał się on elementem spójnego, nowoczesnego i bardziej efektywnego systemu wspomagania przedszkoli, szkół i placówek
- **rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania bibliotek pedagogicznych (Dz. U. poz. 369)** - do zakresu działania bibliotek wprowadzono zadania związane z organizacją i prowadzeniem wspomagania szkół i placówek oraz sieci współpracy i samokształcenia dla nauczycieli i dyrektorów szkół.

Regulacje prawne zmiany przepisów prawa oświatowego w latach 2012 – 2015

- **rozporządzenie Ministra edukacji Narodowej z dnia 8 marca 2013 r. w sprawie organizacji kształcenia oraz warunków i form realizowania specjalnych działań opiekuńczo-wychowawczych w przedszkolach i szkołach specjalnych zorganizowanych w podmiotach leczniczych i jednostkach pomocy społecznej (Dz. U. poz. 380)**

wprowadzono przepisy umożliwiające dyrektorowi odpowiednio przedszkola lub szkoły zezwolenie na odstąpienie od udziału ucznia w zajęciach edukacyjnych w sytuacji, kiedy stan zdrowia uniemożliwia mu udział w tych zajęciach, w uzgodnieniu z organem prowadzącym, określenie liczby uczniów odpowiednio w oddziale przedszkolnym oraz w oddziale szkoły.

Regulacje prawne zmiany przepisów prawa oświatowego w latach 2012 – 2015

- **rozporządzenie Ministra edukacji Narodowej z dnia 23 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim (Dz. U. poz. 529)** - rozporządzenie uwzględniło zmiany legislacyjne w systemie oświaty, zdrowia i polityki społecznej, jakie miały miejsce od 1997r. oraz doświadczenia płynące z praktyki nabytej w tym okresie, jak również postulaty zgłaszane przez środowisko oświatowe.

Regulacje prawne zmiany przepisów prawa oświatowego w latach 2012 – 2015

- **rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. poz. 532)**

uleastyczniono procedury organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom w przedszkolu, szkole lub placówce oraz uproszczono sposób dokumentowania tych działań,

umożliwiono sprawniejsze rozpoznawanie i zaspokajanie indywidualnych potrzeb uczniów oraz wspierania rodziców i nauczycieli w rozwiązywaniu problemów wychowawczych i dydaktycznych, umożliwiono szybsze reagowanie na potrzeby dzieci.

Praca zespołowa w przypadku uczniów niepełnosprawnych.

Regulacje prawne zmiany przepisów prawa oświatowego w latach 2012 – 2015

- **rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 2 sierpnia 2013 r. zmieniające rozporządzenia:**
 - *w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz. U. poz. 957),*
 - *w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach (Dz. U. poz. 958)*

doprecyzowano przepisy dotyczące indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego (IPET), opracowywanego dla uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego, podkreślając rolę rodziców w planowaniu pracy z dzieckiem niepełnosprawnym.

Regulacje prawne zmiany przepisów prawa oświatowego w latach 2012 – 2015

Ustawa z dnia 6 grudnia 2013 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2014 r. poz. 7, z późn. zm.)

Określenie na poziomie ustawowym kryteriów rekrutacji do publicznych przedszkoli, publicznych innych form wychowania przedszkolnego, publicznych szkół i placówek, w tym wskazania grup kandydatów o szczególnym statusie uprzywilejowania, wynikającym z Konstytucji, ze względu na sytuację osobistą lub rodzinną albo szczególne zdolności czy osiągnięcia – kształtując katalog kryteriów uwzględniono m. in. przepisy [Konwencji z dnia 13 grudnia 2006 r. o prawach osób niepełnosprawnych](#) (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169).

W procesie rekrutacji – na różnym etapie tego procesu w zależności od typu i rodzaju jednostki systemu oświaty – będą są pod uwagę **niepełnosprawność kandydata**, niepełnosprawność jednego z rodziców kandydata, niepełnosprawność obojga rodziców kandydata, niepełnosprawność rodzeństwa kandydata.

Regulacje prawne zmiany przepisów prawa oświatowego w latach 2012 – 2015

Ustawa z dnia 6 grudnia 2013 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw
(Dz. U. z 2014 r. poz. 7, z późn. zm.)

Rekrutacja do publicznych szkół podstawowych i publicznych gimnazjów - zachowano dotychczasowe podstawowe kryteria naboru, w tym zasadę, że do szkół obwodowych przyjmuje się z urzędu wszystkich kandydatów, w tym uczniów niepełnosprawnych zamieszkałych w obwodzie szkoły.

Uczniowie niepełnosprawni nie podlegają kryteriom rekrutacji do szkół/oddziałów integracyjnych i specjalnych oraz do ośrodków.

W przypadku ucznia niepełnosprawnego, za zapewnienie mu odpowiedniej formy kształcenia specjalnego, odpowiada jednostka samorządu terytorialnego właściwa ze względu na miejsce zamieszkania tego ucznia.

Regulacje prawne zmiany przepisów prawa oświatowego w latach 2012 – 2015

Ustawa z dnia 30 maja 2014 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 811)

wprowadziła przede wszystkim nowe zasady wyboru przez nauczycieli podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych oraz gwarantuje uczniom szkół podstawowych i gimnazjów **prawo do bezpłatnego dostępu do podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych**, przeznaczonych do obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, określonych w ramowych planach nauczania dla tych szkół,
w przypadku uczniów niepełnosprawnych uwzględniających ich potrzeby edukacyjne i możliwości psychofizyczne.

Regulacje prawne zmiany przepisów prawa oświatowego w latach 2012 – 2015

Adaptacja bezpłatnego podręcznika dla klasy pierwszej szkoły podstawowej „Nasz elementarz” dla potrzeb uczniów niepełnosprawnych:

-
- 1) adaptacja dla uczniów niewidomych w systemie Braille’a
 - 2) adaptacja dla uczniów słabowidzących w druku powiększonym
 - 3) adaptacja dla uczniów mających trudności w uczeniu się lub komunikowaniu, w tym niesłyszących i słabosłyszących, z upośledzeniem umysłowym, autyzmem i afazją
 - 4) adaptacja dla uczniów, o których mowa w pkt 3 - płyta DVD z nagraniami w polskim języku migowym.

W kolejnych latach wykonywane będą adaptacje opracowywanych na zlecenie MEN podręczników do klasy II i III szkoły podstawowej do potrzeb ww. uczniów niepełnosprawnych.

Regulacje prawne

zmiany przepisów prawa oświatowego w latach 2012 - 2015

rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 maja 2010 r. w sprawie świadectw, dyplomów państwowych i innych druków szkolnych (Dz. U. z 2014 r. poz. 893, z późn. zm.) - w związku z tym, iż uczniowie z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim realizują podstawę programową kształcenia ogólnego jak ich pełnosprawni rówieśnicy, mając dostosowane wymagania edukacyjne (nie obniżone) do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego oraz ustaleń zawartych w indywidualnym programie edukacyjno-terapeutycznym, **zrezygnowano z zapisu na świadectwach szkolnych** „uczeń/uczennica realizował(a) program nauczania dostosowany do indywidualnych możliwości i potrzeb na podstawie orzeczenia wydanego przez zespół orzekający działający w”, wpisując nazwę poradni psychologiczno-pedagogicznej, w której działa zespół, który wydał orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego.

Wpisu w ww. brzmieniu dokonuje się jedynie w arkuszu ocen ucznia z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim.

Regulacje prawne zmiany przepisów prawa oświatowego w latach 2012 – 2015

rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 grudnia 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie świadectw, dyplomów państwowych i innych druków szkolnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 23) - umożliwiono uczniom z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim - absolwentom szkół z lat szkolnych 2000/2001 - 2011/2012, otrzymania świadectwa ukończenia szkoły bez adnotacji - "Uczeń/uczennica realizował(a) program nauczania dostosowany do indywidualnych możliwości i potrzeb na podstawie orzeczenia wydanego przez zespół orzekający działający w, (wymiana świadectwa).

Regulacje prawne – ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw

Dodanie w art. 3 pkt 18b przepisu wskazującego, że ilekroć w ustawie mowa o **upośledzeniu umysłowym w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym lub głębokim** – należy przez to rozumieć **niepełnosprawność intelektualną w stopniu odpowiednio lekkim, umiarkowanym, znacznym lub głębokim**.

Zmiana ta pozwoli na używanie w przepisach prawa oświatowego określenia „niepełnosprawność intelektualna” zamiast „upośledzenie umysłowe”. Zmiana ta wychodzi naprzeciw postulatом zarówno środowisk działających na rzecz osób niepełnosprawnych i ich rodzin, jak i uczelni wyższych.

Regulacje prawne – ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw

Doprecyzowanie **zadań organów prowadzących szkoły/placówki oraz jednostek samorządu terytorialnego i dyrektorów szkół i placówek** w zakresie kształcenia specjalnego dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, niedostosowanej społecznie i zagrożonej niedostosowaniem społecznym poprzez:

- dodanie pkt 1a w art. 5 ust. 7 ustawy w brzmieniu: zapewnienie warunków umożliwiających stosowanie specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży objętych kształceniem specjalnym
- dookreślenie w art. 5a ust. 2 ustawy brzmienia wprowadzenia do wyliczenia „Zapewnienie kształcenia, wychowania i opieki, w tym kształcenia specjalnego i profilaktyki społecznej, jest zadaniem oświatowym:”,
- dodanie pkt. 10 w art. 39. ust. 1 pkt. 10 ustawy wskazującego dyrektora szkoły lub placówki jako podmiotu odpowiedzialnego za realizację zaleceń wynikających z orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego ucznia.

Regulacje prawne – ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw

Dodanie w art. 22ae ust. 5a **umożliwiającego zwiększenie kwoty dotacji celowej w odniesieniu do niektórych uczniów niepełnosprawnych** (z niepełnosprawnością intelektualną, niesłyszących, słabosłyszących, z autyzmem, niewidomych i słabowidzących), posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego i korzystających z podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych dostosowanych do ich potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych.

W ramach programu rządowego Wyprawka szkolna dofinansowane będą podręczniki dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych, na których nie jest naliczana dotacja celowa.

Regulacje prawne – ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw

Do uzgodnień i konsultacji społecznych został skierowany **projekt rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie wysokości wskaźników zwiększających kwoty dotacji celowej na wyposażenie szkół w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe dla uczniów niepełnosprawnych**, który stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 22aga ww. ustawy.

Projektowane regulacje umożliwią dokonywanie zakupów przez szkołę podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych dostosowanych do potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych uczniów z niepełnosprawnością intelektualną, niesłyszących, słabosłyszących, z autyzmem, niewidomych i słabowidzących o wartości wyższej niż przewidziana w art. 22ae ust. 5 ustawy o systemie oświaty, które ze względu na ograniczoną grupę odbiorców (w danym roczniku do ok. 3% populacji uczniów) są droższe od materiałów przygotowywanych dla uczniów pełnosprawnych.

Regulacje prawne – ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw

Dodanie w art. 22ak ust. 6 **umożliwiającego przekazywanie pomiędzy szkołami podręczników** dostosowanych do potrzeb uczniów niepełnosprawnych.

Dzięki temu szkoły niekorzystające w danym roku szkolnym z podręczników lub materiałów edukacyjnych dostosowanych do potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych uczniów niepełnosprawnych będą mogły nieodpłatnie przekazać je do szkół, które potrzebują takich podręczników lub materiałów edukacyjnych i z takim wnioskiem zwróciły się do tych szkół.

Po przekazaniu podręczniki i materiały edukacyjne stają się własnością organu prowadzącego szkołę, do której zostały przekazane.

Regulacje prawne – ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw

Umożliwienie organizacji kształcenia specjalnego **w innych formach wychowania przedszkolnego** poprzez uzupełnienie brzmienia art. 71b ust. 1 wskazującego, że kształceniem specjalnym obejmuje się dzieci i młodzież niepełnosprawne, niedostosowane społecznie i zagrożone niedostosowaniem społecznym, wymagające stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy. Kształcenie to może być prowadzone w formie nauki odpowiednio w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych, przedszkolach i szkołach lub oddziałach integracyjnych, przedszkolach i szkołach lub oddziałach specjalnych, **innych formach wychowania przedszkolnego** i ośrodkach, o których mowa w art. 2 pkt 5 ustawy.

Regulacje prawne – ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw

W art. 71b dodano ust. 1b jednoznacznie wskazujący, że **uczniowi objętemu kształceniem specjalnym** dostosowuje się odpowiednio program wychowania przedszkolnego i program nauczania do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia.

Dostosowanie następuje na podstawie opracowanego dla ucznia **indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego (IPET)** uwzględniającego zalecenia zawarte w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego.

Regulacje prawne – ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw

Umożliwienie gminie zorganizowania bezpłatnego dowożenia dziecka objętego wczesnym wspomaganie rozwoju i jego opiekuna z miejsca zamieszkania dziecka do szkoły lub placówki, w której to wspomaganie jest prowadzone, a w razie potrzeby także bezpłatnej opieki nad dzieckiem w czasie dowożenia.

Regulacje prawne – ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym zastąpi obecnie obowiązujące rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r.:

- w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach (Dz. U. z 2014 r. poz. 392),
- w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz. U. z 2014 r. poz. 414).

Regulacje prawne – ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw

Zmiana upoważnienia ustawowego zawartego w art. 71b ust. 7 pkt. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty – zostanie **wydane jedno rozporządzenie określające warunki organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie oraz zagrożonych niedostosowaniem społecznym.**

Regulacje prawne – ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw

Wprowadzenie obowiązku stosowania przez niepubliczne placówki wymienione w art. 2 pkt 5 i 7 ustawy (specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, bursy) **przepisów określonych dla placówek publicznych, z wyjątkiem regulacji określających wysokość i zasady odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt ich dzieci w tych placówkach.**

Regulacje prawne zmiany przepisów prawa oświatowego rozpoczęte w 2014r.

Trwają prace nad wydaniem nowego **rozporządzenia w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno – pedagogicznych**, które zastąpi obowiązujące rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2008 r. *w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych* (Dz. U. Nr 173, poz. 1072) - projektowane rozwiązania wynikają z potrzeby usprawnienia procesu wydawania orzeczeń i opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju i podnoszenia merytorycznej jakości ich sporządzania oraz wyeliminowania występujących nieprawidłowości w tym zakresie.

Finansowanie edukacji uczniów niepełnosprawnych

Środki przekazywane jednostkom samorządu terytorialnego w ramach części oświatowej subwencji ogólnej na kształcenie uczniów niepełnosprawnych oraz ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Zadania oświatowe związane z prowadzeniem/dotowaniem przez jednostki samorządu terytorialnego szkół i placówek oświatowych finansowane są nie tylko z części oświatowej subwencji ogólnej, ale także z innych źródeł dochodów:

- dotacji celowych z budżetu państwa,
- dochodów własnych samorządów terytorialnych.

Podstawowym źródłem finansowania zadań samorządów z zakresu edukacji jest **część oświatowa subwencji ogólnej**. Podział środków pochodzących z tej subwencji następuje na podstawie algorytmu określanego w drodze rozporządzenia.

Kalkulacja kwot części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w latach 2009 – 2014.

Waga	Kwota subwencji oświatowej na rok 2009 (dodatkowe środki) w tys. zł	Kwota subwencji oświatowej na rok 2010 (dodatkowe środki) w tys. zł	Kwota subwencji oświatowej na rok 2011 (dodatkowe środki) w tys. zł	Kwota subwencji oświatowej na rok 2012 (dodatkowe środki) w tys. zł	Waga	Kwota subwencji oświatowej na rok 2013 (dodatkowe środki) w tys. zł	Waga	Kwota subwencji oświatowej na rok 2014 (dodatkowe środki) w tys. zł
P ₂	507 614	542 731	513 623	508 342	P ₂	497 438	P ₂	469 719
P ₃	179 849	193 171	197 386	205 922	P ₃	231 701	P ₃	252 532
P ₄	576 723	621 160	649 071	671 278	P ₄	689 430	P ₄	677 590
P ₅	1 086 897	1 163 652	1 280 669	1 419 693	P ₅	1 595 175	P ₅	1 788 256
P ₆	63 842	68 967	71 481	76 844	P ₆	83 315	P ₆	87 769
P ₂₂	44 351	47 907	45 835	48 425	P ₂₄	50 739	P ₂₄	44 012
P ₂₃	71 846	75 653	76 996	73 471	P ₂₅	74 946	P ₂₅	72 026
P ₂₈	130 141	139 046	143 177	174 806	P ₃₁	203 151	P ₃₂	224 083
P ₃₀	734	872	604	632	P ₃₃	499	P ₃₄	441
P ₃₃	637 656	683 807	678 454	700 812	P ₃₆	684 715	P ₃₇	664 601
P ₃₄	183 063	197 738	226 703	233 456	P ₃₇	274 836	P ₃₈	277 672
P ₃₅	3 145	3 229	846	816	P ₃₈	5 178	P ₃₉	6 502
P ₃₆	297 030	320 628	409 443	490 652	P ₃₉	580 309	P ₄₀	676 602
P ₃₈	49 001	52 548	61 801	77 112	P ₄₁	96 373	P ₄₂	113 916
Razem	3 831 892	4 111 109	4 356 089	4 682 261		5 067 805		5 355 721

Dodatkowe środki naliczone w latach 2009 – 2014 w ramach subwencji oświatowej w podziale na poszczególne wagi dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (w tys. zł)

Waga	Liczba uczniów (wg stanu na 30.09.2013 r.)	Kwota subwencji oświatowej na rok 2014 (dodatkowe środki) w tys. zł	Struktura podziału w %	Kwota subwencji na ucznia [zł]
$P_2 = 1,40$	62 898	469 719	8,75 %	7 468
$P_3 = 2,90$	16 185	252 532	4,71%	15 603
$P_4 = 3,60$	35 427	677 590	12,63%	19 126
$P_5 = 9,50$	35 413	1 788 256	33,32%	50 497
$P_6 = 0,80$	20 600	87 769	1,64%	4 261
$P_{24} = 1,00$	8 453	44 012	0,82%	5 207
$P_{25} = 1,84$	7 546	72 026	1,34%	9 545
$P_{26} = 0,60$	3 364	10 568	0,20%	3 141
$P_{32} = 4,00$	10 474	224 083	4,18%	21 394
$P_{34} = 0,50$	168	441	0,01%	2 625
$P_{37} = 6,50$	19 617	664 601	12,38%	33 879
$P_{38} = 11,00$	4 880	277 672	5,17%	56 900
$P_{39} = 1,50$	850	6 502	0,12%	7 649
$P_{40} = 9,50$	13 468	676 602	12,61%	50 238
$P_{42} = 0,84$	25 592	113 916	2,12%	4 451
Razem	264 935	5 366 289	100,00%	-

Rezerwa części oświatowej subwencji ogólnej

Podział środków finansowych z rezerwy części oświatowej subwencji ogólnej z tytułu dofinansowania remontów bieżących mających na celu likwidację barier architektonicznych w odniesieniu do uczniów niepełnosprawnych.

Rok	Kwota (w tys. zł)	Liczba JST	Liczba szkół i placówek	Uwagi
2009	8 138	141	175	Dofinansowanie dotyczyło wyłącznie szkół i placówek ogólnodostępnych.
2010	4 401	127	157	Dofinansowanie dotyczyło wyłącznie szkół i placówek ogólnodostępnych.
2011	7 374	105	118	Dofinansowanie dotyczyło zarówno szkół i placówek ogólnodostępnych, jak również szkół i placówek specjalnych.
2013	14 705	208	296	Dofinansowanie dotyczyło zarówno szkół i placówek ogólnodostępnych, jak również szkół i placówek specjalnych.

Rezerwa części oświatowej subwencji ogólnej

W roku 2014 po raz pierwszy z 0,4% rezerwy części oświatowej subwencji ogólnej przeznaczono środki na doposażenie **poradni psychologiczno-pedagogicznych**. Przekazano do jednostek samorządu terytorialnego kwotę 3.880 tys. zł dla 280 jednostek samorządu terytorialnego na 404 placówki.

Powyższe kryterium zostało wprowadzone z uwagi na konieczność doposażenia poradni psychologiczno-pedagogicznych, przede wszystkim w materiały diagnostyczne.

Dofinansowanie podręczników szkolnych i książek pomocniczych dla uczniów niewidomych oraz słabowidzących

Na zlecenie i ze środków Ministerstwa Edukacji Narodowej wykonywane są **adaptacje podręczników szkolnych i książek pomocniczych dla uczniów niewidomych (w systemie Braille'a) i słabowidzących (w druku powiększonym)** oraz w miarę posiadanych środków finansowych drukowane są wskazane przez szkoły adaptacje.

Wersje elektroniczne podręczników wykonanych w systemie Braille'a i w druku powiększonym zamieszczane są na stronie internetowej Ośrodka Rozwoju Edukacji w specjalnie opracowanym w tym celu systemie informatycznym, umożliwiającym ich pobieranie i drukowanie w całości lub części, zgodnie z indywidualnymi potrzebami edukacyjnymi uczniów - <http://www.ore.edu.pl/s/1225>

Dofinansowanie podręczników szkolnych i książek pomocniczych dla uczniów niewidomych oraz słabowidzących

Dofinansowanie podręczników szkolnych i książek pomocniczych dla uczniów niewidomych **w ramach Narodowego Programu Stypendialnego**

W latach 2011-2014 Ministerstwo Edukacji Narodowej wychodząc naprzeciw potrzebom szkół i placówek, pozyskało dodatkowe środki z rezerwy celowej nr 26 na wydruk, a w latach 2012-2014 również wykonanie adaptacji podręczników szkolnych i książek pomocniczych wykonanych w systemie Braille'a.

Środki te są przekazywane organom prowadzącym szkoły i placówki, do których uczęszczają uczniowie niewidomi, zgodnie z decyzją Ministra Finansów w formie dotacji celowej z budżetu państwa na podstawie zawieranych przez MEN odpowiednio porozumień z jednostkami samorządu terytorialnego lub umów w przypadku podmiotów niepublicznych wyłonionych w drodze otwartego konkursu ofert na realizację zadania publicznego, będącymi organami prowadzącymi dla szkół do których uczęszczają uczniowie niewidomi.

Rezerwa celowa nr 26 – Realizacja Narodowego Programu Stypendialnego, w tym Wyprawka szkolna

Z dofinansowania do zakupu podręczników na zasadach określonych w programie, bez konieczności spełnienia kryterium dochodowego mogą skorzystać:

- uczniowie słabowidzący, niesłyszący, z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, z niepełnosprawnościami sprzężonymi w przypadku, gdy jedną z niepełnosprawności była niepełnosprawność wymieniona wyżej, posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, uczęszczający do szkół dla dzieci i młodzieży
- od **2013 r.** również uczniowie z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym i znacznym
- od **2014 r.** również uczniowie słabosłyszący, z niepełnosprawnością ruchową, w tym afazją, z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, uczęszczający w roku szkolnym 2014/2015 do szkół podstawowych (z wyjątkiem klasy I), gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych.

Rezerwa celowa nr 26 – Realizacja Narodowego Programu Stypendialnego, w tym wyprawka szkolna

W **2010 r.** z programu skorzystało blisko 27 tys. uczniów niepełnosprawnych, tj. ok. 33% uprawnionych do otrzymania pomocy.

W **2011 r.** z pomocy skorzystało ok. 36 tys. uczniów z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego, tj. 66% uczniów uprawnionych do pomocy w ramach programu.

W **2012 r.** z pomocy skorzystało ok. 44 tys. uczniów z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego, tj. 72% uczniów uprawnionych do pomocy w ramach programu.

W **2013 r.** z programu skorzystało ok. 65 577 uczniów z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego, z tego największą grupą odbiorców byli uczniowie z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim (53%), drugą co do wielkości była grupa uczniów, która w 2013 r. po raz pierwszy otrzymała wsparcie, tj. uczniowie z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym (23% oraz 9% w szkołach specjalnych przysposabiających do pracy).

Zapewnienie czasopism dla dzieci i młodzieży niewidomych i słabowidzących

Ministerstwo Edukacji Narodowej w każdym roku przeznacza środki finansowe na realizację **zadania polegającego na zapewnieniu uczniom niewidomym i słabowidzącym czasopism wykonanych w alfabecie Braille'a oraz w druku powiększonym.**

Wersje elektroniczne czasopism dostępne są do bezpłatnego pobrania na stronie Ośrodka Rozwoju Edukacji: <http://www.ore.edu.pl/s/1224>.

Od 2013 r. w ogłaszanych otwartym konkursie ofert rozszerzono formułę opracowywanych czasopism o pliki dźwiękowe (m.in. w formacie MP3, MP4, CD-audio, WAV, WMA).

W 2014r. Polski Związek Niewidomych zrezygnował z dotacji MEN i zapewnił czasopisma przeznaczone dla dzieci i młodzieży niewidomych i słabowidzących we własnym zakresie.

Działania Ministra Edukacji Narodowej na rzecz promowania edukacji włączającej

- udział w pracach Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych, Polskiej Rady Języka Migowego, Zespołu ds. rozwiązań systemowych na rzecz osób niepełnosprawnych (powołanego przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej), grupy roboczej ds. ujednolicania rozwiązań oraz szkoleń i informacji nt. standardów postępowania dotyczących zaburzeń dzieci wieku rozwojowego (koordynowanej przez Ministra Zdrowia), grupy roboczej ds. specjalnych potrzeb edukacyjnych - European Schoolnet, Europejskiej Agencji ds. Specjalnych Potrzeb Edukacyjnych i Edukacji Włączającej,
- bezpośrednia współpraca z partnerami społecznymi, Rzecznikiem Praw Obywatelskich i Rzecznikiem Praw Dziecka, innymi resortami, uczelniami wyższymi, placówkami systemu oświaty
- podejmowanie działań na rzecz zapewnienia szerokiego udziału rodziców, w tym rodziców dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, w decydowaniu o funkcjonowaniu szkoły - w 2012 r. zostało zorganizowane Forum Rodziców przy Ministrze Edukacji Narodowej będące platformą umożliwiającą wpływanie na kierunek polityki oświatowej przez organizacje grupujące rodziców uczniów.

Działania Ministra Edukacji Narodowej na rzecz promowania edukacji włączającej

Konkursy na realizację zadań publicznych

W **2012 r.** w ramach realizacji Rządowego Programu „Bezpieczna i przyjazna szkoła” Ministerstwo Edukacji Narodowej przeprowadziło otwarty konkurs ofert na realizację zadania publicznego pn. *„Edukacja włączająca w kształceniu uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkołach ogólnodostępnych, z oddziałami integracyjnymi i integracyjnych”*. Zrealizowane projekty były adresowane do uczniów, w tym uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, od II do IV etapu edukacyjnego, którzy uczęszczają do tych szkół oraz ich rodziców i nauczycieli. Na realizację powyższego zadania przeznaczono środki publiczne w wysokości 1,9 mln zł.

W roku **2013** przeprowadzono otwarty konkurs ofert na realizację zadania publicznego pn.: *„Szkoła przyjazna i bezpieczna dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – projekty promujące i upowszechniające działania z obszaru bezpiecznego i efektywnego funkcjonowania uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkołach ogólnodostępnych i integracyjnych, wspierające indywidualizację kształcenia oraz kształtowanie przyjaznego i bezpiecznego klimatu społecznego w szkole”*, gdzie grupą docelową konkursu byli uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym uczniowie niepełnosprawni. Na realizację powyższego zadania przeznaczono środki publiczne w wysokości 1,6 mln zł.

Działania Ministra Edukacji Narodowej na rzecz promowania edukacji włączającej

W **nowej perspektywie finansowej na lata 2014-2020** planuje się realizację projektów, których celem będzie wsparcie szkół w zakresie indywidualizacji pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Projektowane działania umożliwią pozyskanie przez przedszkole, szkołę lub placówkę sprzętu specjalistycznego, pomocy i środków dydaktycznych, koniecznych do rozpoznawania potrzeb, wspomagania rozwoju i prowadzenia terapii dzieci i młodzieży.

Kadra pedagogiczna przedszkoli, szkół i placówek zostanie przygotowana do efektywnego stosowania pomocy dydaktyczno-naukowych w pracy z dziećmi i młodzieżą ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, co umożliwi organizowanie i udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej odpowiednio do rozpoznanych indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych dzieci i młodzieży.

Nowa perspektywa finansowa UE 2014-2020

- Programy regionalne: **indywidualizacja procesu kształcenia**
- PO WER: **Podniesienie efektywności diagnozy i terapii dzieci i młodzieży w systemie oświaty**

Główny cel projektu:

Podniesienie efektywności diagnozy i terapii dzieci i młodzieży w systemie oświaty poprzez wzmacnianie kompetencji specjalistów zatrudnionych w poradniach psychologiczno-pedagogicznych oraz zwiększenie dostępności do wybranych narzędzi diagnostycznych.

Podniesienie efektywności diagnozy i terapii dzieci i młodzieży w systemie oświaty

Planowane rezultaty projektu (wybrane):

- opracowanie narzędzi diagnostycznych do badania rozwoju poznawczego, emocjonalnego, osobowościowego, społecznego oraz wiedzy i umiejętności szkolnych,
- normalizacja i walidacja narzędzi diagnostycznych na populacji polskich dzieci i młodzieży polegająca na dokonaniu oceny trafności i rzetelności testu oraz przeprowadzeniu badań psychometrycznych i analiz statystycznych w celu opracowania norm dla populacji dzieci polskich,
- doskonalenie kompetencji specjalistów zatrudnionych w poradniach psychologiczno- pedagogicznych,
- budowanie i wdrażanie standardów pracy poradni w zakresie merytorycznym i organizacyjnym.

Działania Ministra Edukacji Narodowej na rzecz promowania edukacji włączającej

Kontrola i analiza wdrażanych rozwiązań prawnych i organizacyjnych

W roku szkolnym 2012/2013 przeprowadzone zostały kontrole :

- organizacji zajęć rewalidacyjnych, w tym liczby godzin i rodzaju tych zajęć oraz ich zgodności z zaleceniami zawartymi w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na niepełnosprawność, w ogólnodostępnych publicznych szkołach podstawowych, gimnazjach, liceach ogólnokształcących i zasadniczych szkołach zawodowych.

Działania Ministra Edukacji Narodowej na rzecz promowania edukacji włączającej

Kontrola i analiza wdrażanych rozwiązań prawnych i organizacyjnych

W roku szkolnym 2013/2014 przeprowadzona została kontrola:

- organizacji kształcenia uczniów niepełnosprawnych w publicznych przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych, w publicznych przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi oraz w publicznych przedszkolach i szkołach integracyjnych.

Działania Ministra Edukacji Narodowej na rzecz promowania edukacji włączającej

Kontrola i analiza wdrażanych rozwiązań prawnych i organizacyjnych

W roku szkolnym 2014/2015 ustalono kierunek polityki oświatowej państwa pn. „Edukacja włączająca uczniów niepełnosprawnych”.

Kierunki realizacji zadań w ramach nadzoru pedagogicznego obejmują kontrole m. in.:

- „Prawidłowość organizacji zajęć rewalidacyjnych, w tym liczba godzin i rodzaj tych zajęć oraz ich zgodność z zaleceniami zawartymi w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na niepełnosprawność w szkole ogólnodostępnej” - w publicznych przedszkolach, szkołach podstawowych, gimnazjach, oddziałach ogólnodostępnych i/lub integracyjnych
- „Prawidłowość wydawania przez zespoły orzekające działające w poradniach psychologiczno-pedagogicznych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego” - w publicznych poradniach psychologicznopedagogicznych.

Działania publicznych placówek doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym podległych Ministrowi Edukacji Narodowej – Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej

- publikacje
- kursy i szkolenia m.in. z zakresu doradztwa zawodowego
- W ramach projektu *Monitorowanie i doskonalenie procesu wdrażania podstaw programowych kształcenia w zawodach* w roku szkolnym 2014/2015 objęto monitorowaniem dyrektorów i nauczycieli MOW, MOS, SOSW i zawodowych szkół specjalnych.

Monitorowanie procesu wdrażania PPKZ jest rozszerzone o kwestie kształcenia zawodowego uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, a także organizacji kształcenia zawodowego w szkołach specjalnych, młodzieżowych ośrodkach wychowawczych oraz młodzieżowych ośrodkach socjoterapii.

Działania te związane są z pracami nad określeniem zakresu tzw. zawodów pomocniczych.

Działania publicznych placówek doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym podległych Ministrowi Edukacji Narodowej – Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej

Plan działań na lata 2014/2015 – 2015/2016:

- 1) Konferencja Poradnictwo edukacyjno-zawodowe dla dzieci i młodzieży w szkołach i ośrodkach specjalnych.
- 2) Aktualizacja kursu on-line: Poradnictwo zawodowe dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
- 3) Przeprowadzenie kursu on-line: Poradnictwo na odległość.
- 4) Przeprowadzenie kursu: Techniki kreatywne w poradnictwie zawodowym.
- 5) Opracowanie i publikacja materiałów metodycznych:
 - Przygotowanie uczniów do wyboru zawodu
 - Vademecum poradnictwa edukacyjno-zawodowego
 - Poradnictwo edukacyjno-zawodowe w poradni psychologiczno-pedagogicznej (druk publikacji - 2015/2016)
 - Poradnictwo edukacyjno-zawodowe dla dzieci i młodzieży w szkołach i ośrodkach specjalnych (druk publikacji - 2015/2016).

Działania publicznych placówek doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym podległych Ministrowi Edukacji Narodowej – Ośrodek Rozwoju Edukacji

Rok 2012		
Działania	Forma realizacji	uczestnicy
Opracowywanie dokumentacji dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi jako efekt pracy zespołu.	szkolenie	dyrektorzy i specjaliści ze szkół pracownicy PPP
Budowanie strategii pracy z uczniem przejawiającym zaburzenia zachowania w środowisku szkolnym i rodzinnym	2 szkolenia	pracownicy poradni pp i ośrodków doskonalenia nauczycieli
Przygotowanie liderów do realizacji programu pn. Wczesne wspomaganie dziecka w środowisku rodzinnym	1 szkolenie	liderzy WWRD
Adaptacja i pilotażowe wdrażanie szkolenia e-learningowego „Specjalne potrzeby edukacyjne” wypracowanego w projekcie REVIT – część II szkolenia dotycząca uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi nie posiadającymi orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego	2 szkolenia	nauczyciele i specjaliści ze szkół
Rozwój kompetencji metodycznych kadr systemu edukacji w obszarze budowania współpracy na rzecz uczniów z SPE	2 szkolenia	pracownicy PPP, dyrektorzy i specjaliści ze szkół , pracownicy ODN-ów
Ważne aspekty dotyczące diagnozy i rozpoznawania potrzeb uczniów dwujęzycznych i odmiennych kulturowo w kontekście wydawania orzeczeń i opinii przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne	Seminarium , konferencja w ORE oraz 13 konferencji regionalnych	pracownicy PPP oraz dyrektorzy i nauczyciele, specjaliści ze szkół

Działania publicznych placówek doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym podległych Ministrowi Edukacji Narodowej – Ośrodek Rozwoju Edukacji

ROK: 2013		
Działania	Forma realizacji	Uczestnicy
Przygotowanie liderów do realizacji programu „Wczesne wspomaganie dziecka w środowisku rodzinnym”	szkolenie	członkowie zespołów WWRD, przygotowujący do roli liderów
Przygotowanie członków zespołów orzekających poradni psychologiczno-pedagogicznych do roli liderów wojewódzkich	szkolenie	członkowie zespołów orzekających w PPP, przygotowując się do roli liderów wojewódzkich
Wspieranie dziecka ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – razem rodzice, szkoła i poradnia psychologiczno-pedagogiczna	seminarium	pracownicy PPP, nauczyciele ze szkół współpracujących z tymi poradniami, rodzice – przedstawiciele NGO
Rola poradni psychologiczno-pedagogicznych w reformowanym systemie edukacji	konferencja	pracownicy PPP, przedstawiciele KO
Praca z dzieckiem niewidomym i słabowidzącym	szkolenie	nauczyciele i dyrektorzy szkół i placówek, przedstawiciele KO i CKE
Praca z uczniem przejawiającym problemowe zachowania w szkole	szkolenia	pracownicy PPP i ODN-ów
Tworzenie warunków do edukacji dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	seminarium	przedstawiciele JST, pracownicy PPP, KO, ODN, specjaliści ze szkół
Wspieranie rodziców dziecka niepełnosprawnego	publikacja wersja elektroniczna	
Samorządy i administracja rządowa na rzecz osób niepełnosprawnych. Informator dla rodziców dotyczący uprawnień dzieci z niepełnosprawnością	publikacja wersja elektroniczna i druk	
Wczesne wspomaganie rozwoju dzieci z autyzmem, w tym z Zespołem Aspergera	scenariusze zajęć - materiał edukacyjny (szkoleniowy)	
Dobre praktyki w pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkołach i placówkach oświatowo-wychowawczych	materiały w wersji elektronicznej 5 publikacji	
Publikacja „Wybrane zagadnienia diagnozy psychologicznej dzieci i młodzieży w kontekście wielokulturowości oraz wielojęzyczności” wersja elektroniczna	publikacja wersja elektroniczna wersja papierowa (nakł. 3000) rozesłano do PPP i RODK	

Działania publicznych placówek doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym podległych Ministrowi Edukacji Narodowej – Ośrodek Rozwoju Edukacji

Rok 2014		
Działanie	Forma	Uczestnicy
Praca z uczniem przejawiającym problemowe zachowania w szkole	szkolenie	
Uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkole ogólnodostępnej	publikacja elektroniczna	
Aktywność fizyczna osób z niepełnosprawnościami w szkołach ogólnodostępnych	materiał edukacyjny (wersja elektroniczna)	
Orzeczenia dla uczniów z autyzmem, w tym zespołem Aspergera	szkolenie	członkowie zespołów orzekających PPP
Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów wiejskich pn. „Wczesne wspomaganie rozwoju początkiem efektywnej edukacji”	konferencja	specjaliści z PPP, członkowie Zespołów WWRD, szkoły ogólnodostępne, inne placówki
Dobre praktyki w pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkołach i placówkach oświatowo-wychowawczych	zamieszczanie materiałów w bazie danych 8	
Orzecznictwo dla dzieci i młodzieży z dysfunkcją słuchu	konferencja	członkowie zespołów orzekających PPP
Tworzenie w szkołach ogólnodostępnych warunków do edukacji dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	konferencja	szkoły, PPP, ODN, KO
Nowatorskie rozwiązania w WWRD – superwizyjny przegląd dokonań Liderów ds. WWRD	szkolenie	liderzy WWRD
Współuczestnictwo w tworzeniu Pakietu samokształceniowego dla nauczycieli sześciolatków- Indywidualizacja nauczania w edukacji wczesnoszkolnej (materiały dla nauczycieli, scenariusze spotkań)	Materiały samokształceniowe dla nauczycieli 6-latków -3	
Model współpracy instytucji i placówek oświatowych realizujących kształcenie dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi - informator	publikacja	w trakcie realizacji
Model współpracy instytucji i placówek oświatowych realizujących kształcenie dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi - pilotaż	seminarium	przedstawiciele JST, którzy będą realizować pilotaż
„Specjalne potrzeby rozwojowe i edukacyjne dzieci i młodzieży. Identyfikowanie SPR i SPE oraz sposoby ich zaspokajania”	publikacja elektroniczna -1	
Przeciwdziałanie przemocy rówieśniczej wobec dzieci z e specjalnymi pogrzebani edukacyjnymi	konferencja	
„Usłysz dziecko z mutyzmem w ciszy”	konferencja	

Działania publicznych placówek doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym podległych Ministrowi Edukacji Narodowej – Ośrodek Rozwoju Edukacji

ROK 2015 – planowane działania		
Działanie	Forma	Liczba uczestników
Praca edukacyjno-terapeutyczna z uczniem z niepełnosprawnością w wieku młodszym	szkolenie	ODN, PPP Nauczyciele konsultanci, specjaliści PDN, Dyrektorzy szkół
Model współpracy instytucji i placówek oświatowych realizujących kształcenie dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi - pilotaż	seminarium	Koordynatorzy pilotażu JST, szkoły ogólnodostępne, PPP, ODN, KO, organizacje pozarządowe, OPS, KS
Dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w świetlicy szkoły ogólnodostępnej	szkolenie	ODN, szkoły, PPP
„Alternatywne formy komunikacji we wspieraniu uczniów z specjalnymi potrzebami edukacyjnymi”	konferencja	Dyrektorzy szkół ogólnodostępnych, integracyjnych i specjalnych, PPP
Jak wspierać ucznia ze spe w szkole ogólnodostępnej?	Spotkanie seminaryjne	PDN, nauczyciele wspomagający, pedagodzy specjalni
Praca z uczniem przejawiającym problemowe zachowania w szkole	szkolenie	Nauczyciele ODN i Poradni PP
„Model współpracy instytucji i placówek oświatowych realizujących kształcenie dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	Publikacja elektroniczna	
Edukacja włączająca, organizacja kształcenia i opieki dla dzieci przewlekle chorych	Publikacja elektroniczna	
Sieć współpracy i samokształcenia liderów programu Wczesnego Wspomagania Rozwoju Dziecka - nowe rozwiązania, wymiana doświadczeń.	szkolenie	liderzy WWRD, członkowie Zespołów WWRD
Sieć współpracy i samokształcenia w zakresie orzecznictwa dla dzieci i młodzieży z dysfunkcją wzroku	Konferencja I szkolenie	PPP (liderzy, przewodniczący zespołów orzekających)

Działania publicznych placówek doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym podległych Ministrowi Edukacji Narodowej – Ośrodek Rozwoju Edukacji

Publikacje dostępne na stronie ORE, www.ore.edu.pl:

- cykl „One są wśród nas”
- „Model wspomagania uczniów z dysfunkcją wzroku, uczęszczających do płockich szkół ogólnodostępnych”
- „Dostosowanie zestawów zadań i arkuszy egzaminacyjnych do potrzeb uczniów niewidomych i słabowidzących”
- „Edukacja włączająca zadaniem na dziś polskiej szkoły”
- „Edukacja włączająca - przyszłość polskiej edukacji”
- „Kształcenie uczniów niepełnosprawnych”

Dziękuję za uwagę

Departament Zwiększania Szans Edukacyjnych

e-mail: sekretariat_dzse@men.gov.pl tel. (22) 34 74 228